

Kommunstyrelsen

Yttrande

Kulturdepartementet

Yttrande över betänkandet "Låt fler forma framtiden!" (SOU 2016:5)

Sammanfattning

Demokratiutredningen framförde den 18 januari 2016 sitt slutbetänkande "Låt fler forma framtiden!".

Vindelns kommun har läst slutbetänkandet och anser att utredningen på ett omsorgsfullt sätt lyfter fram behovet av att bland annat stärka väljarnas deltagande i demokratin samt tydliggöra rollerna mellan politiker och tjänstemän. Många av utredningens ställningstaganden, bedömningar och förslag är positiva men Vindelns kommun ser även att en del av förändringarna kan vara till nackdel för kommuner likväl som för medborgare.

Utifrån slutbetänkandet "Låt fler forma framtiden!" (SOU 2016:5) redovisas nedan Vindelns kommuns synpunkter på enskilda avsnitt i utredningen.

Bilagor

- Remiss – "Låt fler forma framtiden" (SOU 2016:6)
- Slutbetänkande, Låt fler forma framtiden

8.5.2 Förtroendevaldas möjlighet att vara föräldralediga eller sjukskrivna

Utredningens förslag:

"Fullmäktige får besluta att en förtroendevald som fullgör sitt uppdrag på heltid eller betydande del av heltid ska få vara ledig från sitt uppdrag under en begränsad tidsperiod, dock högst ett år, för att vara föräldraledig. Detsamma gäller sådan förtroendevald som på grund av sjukdom har nedsatt arbetsförmåga..." (SOU 2016:6, sid. 297)

Vindelns kommun tillstyrker utredningens förslag om att fullmäktige får besluta att en förtroendevald som fullgör sitt uppdrag på heltid eller betydande del av heltid ska få vara ledig från sitt uppdrag under en tidsbegränsad period för att vara föräldraledig eller sjukledig, likaså att fullmäktige ges rätten att besluta om ekonomiska förmåner ska utgå under ledigheten och om någon ersättare ska utses under ledighetsperioden.

Regleringen av möjligheten av ansökan om föräldraledighet och sjukfrånvaro kan som utredningen skriver vara en bra åtgärd för att göra uppdragen som förtroendevald mer attraktiva för människor i unga åldrar. Åtgärden kan också vara viktigt för att få en bred

politisk representation samt ge goda förutsättningar för att så väl män som kvinnor, unga och äldre ges goda möjligheter att engagera sig i heltidsuppdrag inom politiken.

Vindelns kommun vill framföra vikten av att ansökningarna kring sjukskrivningar och föräldraledighet undantas från beredningstvävet, ges möjlighet att delegeras eller ges möjlighet att regleras i kommunfullmäktiges arbetsordning. Detta eftersom att många kommuner endast har cirka 5 fullmäktigesammanträden per år samt att individärenden inte är lämpade att behandlas i fullmäktige.

9.3.2 Förtydliga ordföranden i styrelsens liksom övriga kommunal- och landstingsråds funktion

Utredningens bedömning:

"Fullmäktige bör besluta om en uppdragsbeskrivning för ordföranden i styrelsen och nämnderna samt övriga förtroendevalda som fullgör sitt uppdrag på heltid eller betydande del av heltid" (SOU 2016:6, sid. 322)

Vindelns kommun anser att ett tydliggörande av ordförandenas uppdrag alltid är bra. Vindelns kommun vill dock framföra att kommunen inte ser något behov av att införa ytterligare styrdokument som måste revideras vid varje mandatperiod. Eventuella framtida riktlinjer bör inarbetas i befintliga styrdokument. Detta gäller även förslaget om införandet av ett styrdokument med uppdragsbeskrivning till kommundirektören.

9.3.3 Begränsa antalet mandatperioder för ordförandeposter

Utredningens bedömning:

"För att motverka elitisering och maktkoncentration i politiken bör partierna i fullmäktige överväga en begränsning av antalet mandatperioder som en person kan inneha uppdrag som ordförande" (SOU 2016:6, sid. 325)

Vindelns kommun ställer sig kritisk till utredningens bedömning om att partierna i fullmäktige bör överväga en begränsning av antalet mandatperioder som en förtroendevald kan bli vald till ett ordförandeuppdrag.

Vindelns kommun anser att en mandatbegränsning kan innebära problem i orter där det finns få tillgängliga kandidater som är intresserade av att ta på sig tidskrävande förtroendeuppdrag. Vindelns kommun anser också att det är viktigt att betona att en begränsning av antalet mandatperioder kan inskränka på väljarnas möjligheter att återvälja kandidater till förtroendeuppdrag. Inskränkningarna på väljarnas möjligheter till återval kan innebära stora inverknings på den lokala demokratin.

11.5.1 Medlemmarna ska ha förutsättningar att delta

Utredningens förslag:

"Fullmäktige ska verka för att medlemmarna i kommunen eller i kommun inom landstinget har förutsättningar att delta och framföra sina synpunkter inför beslut." (SOU 2016:5, sid. 413)

Vindelns kommun är mycket positiv till medborgardialoger och deltagande från allmänheten, intresseorganisationer, föreningar och företag inför att ett ärenden ska upp till politiken för beslut. Vindelns kommun ställer sig dock tveksam till behovet av att i generella ordalag styra detta i kommunallagen. Ett ärendes beredning och kommunens hantering av ett ärende är främst en kommunal angelägenhet som inte bör styras med övergripande målsättningsparagrafer, frånsatt om till exempel grannhörande eller andra krav på åsiktsinhämtning tydligt framförs i en specifik lagstiftning inom vissa områden.

14.8.1 Försöksverksamhet med sänkt rösträttsålder

Utredningens förslag:

”En försöksverksamhet med sänkt rösträttsålder till 16 år genomförs vid val till kommunfullmäktige 2018 och 2022. Försöksverksamheten ska genomföras i kommuner som efter ansökan till regeringen och beslut i fullmäktige väljer att ingå i försöksverksamheten. Försöksverksamheten ska följas upp och utvärderas av regeringen efter valet 2022 i särskild ordning...” (SOU 2016:6, sid. 353-354)

Vindelns kommun ställer sig positiv till att reformen om sänkt rösträttsålder prövas innan en eventuell implementering. Vindelns kommun är dock kritisk till metoden som föreslås användas vid försöket. Likt förslaget om majoritetsstyre som utredningen ”En kommunallag för framtiden” föreslog så föreslår även denna utredning att enskilda kommuner själva ska få ansöka om att införa rösträtt från 16 års ålder vid det kommande kommunalvalet. En urvalsprocess som innebär ett frivilligt deltagande med egenansvar om att anmäla sitt intresse medför troligtvis att kommuner med en positiv inställning till sänkt rösträttsålder deltar i försöket.

För att åstadkomma en så rättvis bild som möjligt anser Vindelns kommun att en randomiserad urvalsmetod bör användas för att utse vilka kommuner som ska delta i försöket.

Övriga synpunkter

Vindelns kommun avstyrker förslaget om möjlighet att behålla sitt uppdrag trots flytt från kommunen.

Vindelns kommun avstyrker förslaget om det förstärkta folkinitiativet enligt de förslag som föreslås i utredningen. Konsekvenserna blir orimliga, speciellt för små kommuner. Nivåerna för antalet underskrifter för att få väcka ett folkinitiativ bör också ses över för små kommuner för att göra det mer jämlikt i förhållande till stora kommuner.